



OKTOBER 2008  
letnik 5

O

KAZIN

PRIMORSKI ŠTUDIJSKI UNIVERZITETNI ČASOPIS



UP v nevihti besed in obljub

Intervju — Karlo Hmeljak

Kazinova akcija — Analiza študentske problematike /  
Kar te ne ubije, te naredi močnejšega

Kako brezplačno do programske opreme za naš računalnik /// Olimpijske igre — preobrazba Kitajske /// Kako iz začaranega kroga motnje hranjenja? /// Potopis





## Nagovor predsednika ŠOUP ob začetku študijskega leta

Boštjan LUŽNIK,

predsednik Študentske organizacije Univerze na Primorskem

Draga študentka, dragi študent!

Pa smo ga dočakali. Novo študijsko leto namreč. Za nekatere bo to prvo leto univerzitetnih izkušenj, za druge zadnje. Ekipa Študentske organizacije Univerze na Primorskem pa ostaja zvesta svojemu poslanstvu in znova pripravlja vsebine za novo študijsko leto, v katerem bomo med drugim praznovali peto obletnico obstoja. Prav zato vam bomo v tem študijskem letu postregli s številnimi novostmi, ki jih bomo priredili z vašo pomočjo. Zato naj vas, drage študentke in dragi študentje, že takoj povabim k sodelovanju in aktivnemu spremljanju naših dejavnosti.

Zavedati se moramo, da je delovanje na področju obštudijskih dejavnosti zelo pomembno, saj prinese marsikatero novo izkušnjo, znanje, poznanstva oziroma spoznanje o tem, ali nam področje, ki smo ga za delovanje izbrali, leži ali ne. Od letos ima obštudijsko delovanje tudi dodano vrednost, saj nam prinese večje število točk pri kandidiranju za štipendijo v štipendijskem skladu Univerze na Primorskem. Vse več pa je študentov, ki ravno v tem segmentu študija vidijo alternativo in možnost nadaljevanja svoje poklicne poti. Študijsko leto, ki se pravkar začneja, pa ne bo pomembno samo zaradi petega leta delovanja organizacije. V tem letu bo jasno, kakšna bo prihodnost Univerze na Primorskem. Številni škandali in šikaniranja, ki pretresajo UP, močno krojijo usodo univerze: soočamo se namreč s problemi neplačane investicije Armerije in Foresterije, katere rešitev neupravičeno zavira sedanja vlada, in študent se kar ne more otresti občutka, da gre za načrtno zaviranje razvoja in življenja primorske univerze. Ta občutek se še krepi, ko iz medijev izvemo, da se zmanjšuje število prostih ležišč za študente v Dijaškem domu Portorož, katerega je Univerza na Primorskem s prenosom na Center EMUNI dokončno izgubila. Primanjkljaj 100 prostih ležišč je katastrofa za univerzo, ki ima samo en (zgrajen) študentski dom.

Kljub vsemu pa moramo biti ravno študenti tisti, ki se moramo z določeno mero kritičnosti in kreativnosti upreti strukturam, ki nas zavirajo. Zato, študent: usoda univerze je delno tudi v tvojih rokah, saj smo študenti univerza in univerza so študenti. Naj vam v želji, da se ob takšnih in drugačnih akcijah oziroma projektih čim večkrat vidimo, zaželim dobrodošlico na Univerzi na Primorskem in uspešen začetek študijskega leta 2008/09.

4 Napovednik

6 (o)glasna deska

7 Akcija

12 UP v nevihti besed in obljub

14 Kontraglas

15 Post scriptum

16 Brez slabe vesti

20 Burja na šofiti

22 Znanja in poklici prihodnosti

23 ESN Cultural Medley

24 Prisegam, da lažem

25 Spor(t)a centrifuga

26 Fotojota

29 Pismo iz tujine

30 Seaside apartment

31 Tales from Neverland

32 Iz nekje vmes

33 Intervju — Karlo Hmeljak

38 Kolumna — Marko Gavrilovski

39 Kolumna — Andrej Černic

40 Kolumna — Matija Stepišnik

41 Kolumna — Nataša Kramberger

42 Potopis — Republika Kareljija

46 Samoumetnost

47 Obišči

48 Preberi

49 Poslušaj

50 Pogledj

48 Kažin meseca



# KAKO BREZPLAČNO DO PROGRAMSKE OPREME ZA NAŠ RAČUNALNIK

ŠTUDENTI SO ŽE PREGOVORNO »REVNI« (ČE SE STOPNJA REVNOSTI MERI V DENARJU). ZATO IMAJO PONUDNIKI RAZLIČNIH STORITEV ZA ŠTUDENTE POSEBNE UGODNOSTI: CENEJŠE VSTOPNICE ZA KONZERTE, GLEDALIŠČA, KINO IN MUZEJE, JAVNI PREVOZ IN ŠE KAJ. TUDI PREHRANJUJEJO SE LAHKO CENEJE. ČE DOBIJO SOBO V ŠTUDENTSKEM (DIJAŠKEM) DOMU, PLAČUJEJO NIŽJO STANARINO. PRI PONUDNIKU MOBILNE TELEFONIJE LAHKO DOBIJO CENEJŠE PAKETE IN V BANKI JIM NI TREBA PLAČEVATI RAZNIH STROŠKOV ZA VODENJE RAČUNA. TAKO SE DA PRIŠPARATI KAR PRECEJ STOTINOV. STOTIN NA STOTIN PA ZNESE EVRO, DVA, TRI ...

Kaj pa računalnik in seveda vsi programi, ki so pregrešno dragi (če si jih pridobimo po legalni poti)? ŠOUP bo letos ponudil prenosnike po študentom dostopni ceni (če bo zanje dovolj zainteresiranih). Naloženo bodo imeli vso potrebno programsko opremo za študij in obštudijske dejavnosti. Ostanejo le še študenti, ki prenosnik ali že imajo ali pa ga ne potrebujejo. Kje lahko ti študenti dobijo programsko opremo (po legalni poti), bomo opisali v naslednjih vrsticah.

Programska oprema se deli na plačljivo in tisto, ki je ni treba plačati. Slednja se deli na

- » programsko opremo, ki deluje le določeno časovno obdobje (na primer teden dni) in jo je nato treba kupiti,
- » tisto, ki nam pri uporabi prikazuje reklame,
- » opremo, ki je zastoj, a je ne moremo spreminjati, in
- » programsko opremo, ki je zastoj in jo lahko poljubno spreminjamo.

Kljub temu, da so ti programi zastoj ali brezplačni, dosegajo visoke standarde kakovosti, varnosti in uporabnosti. Večinoma nam lahko nadomestijo vso plačljivo programsko opremo.

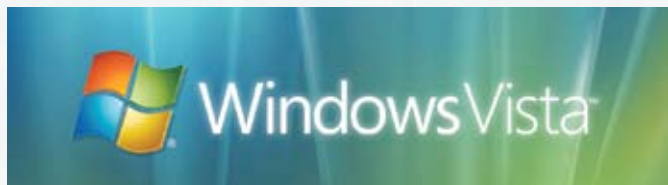
Pa si pogledjmo, kaj bi študentski računalnik potreboval.

Računalnik v prvi vrsti potrebuje operacijski sistem. Ta skrbi za usklajeno delovanje strojne opreme (ekran, tipkovnica, miška, procesor, grafična, mrežna, zvočna kartica, delovni spomin ...) in programov, ki jih nanj namestimo.

Večino današnjih računalnikov prodajajo s prednaloženim operacijskim sistemom; ponavadi **Windows XP** ali **Windows Vista**. A ker je paketna prodaja izdelkov prepovedana, lahko od prodajalca zahtevamo, da nam operacijskega sistema

ne zaračuna (se pač ne strinjamo z EULA – End User Licence Agreement)! S tem prihranimo okoli 100 evrov (različica operacijskega sistema, ki pride prednaložena na nove računalnike, je cenejša od samostojne različice). V takih primerih nam prodajalec lahko obstoječi operacijski sistem zamenja z brezplačnim (ki je ponavadi precej okrnjen). V takem primeru si moramo operacijski sistem naložiti sami. Obstaja več brezplačnih operacijskih sistemov, ki jih preprosto snamemo s spleta in zapečemo na CD ali DVD. Najpogosteje se sliši ime **Linux**, ki je osnova, okoli katere gradijo različne distribucije: **Red Hat**, **Ubuntu**, **Debian**, **Fedora**, **Suse** ... Linux je torej jedro, različne distribucije pa poleg dodajo še uporabno programsko opremo. Bolj eksotični operacijski sistemi za osebne računalnike so še **BSD (FreeBSD, OpenBSD, NetBSD)**, **OpenSolaris**, **Haiku** ...

Če kupimo Applov računalnik, nam operacijski sistem **Mac OS X** podarijo. Apple namreč prodaja strojno opremo in ob nakupu njihovega računalnika dobimo še operacijski sistem (če ga kupite posebej, morate seveda plačati). Kot že omenjeno, brez operacijskega sistema ne moremo namestiti nobenega programa. Kakšne programe pa sploh potrebujemo? Če imamo nameščeno eno od distribucij **Linux OS**, imamo vso programsko opremo že naloženo. Če pa imamo na računalniku **Windows** ali **Mac OS X**, moramo za to poskrbeti sami.





Najpogosteje bomo pri študiju potrebovali pisarniški paket. Ta vsebuje (vsaj) urejevalnik besedil (za pisanje dopisov, seminarskih nalog, diplomskih del ...), program za delo s preglednicami (za računanje, statistiko ...) in program za predstavitve (izdelava prosojnic). Najbolj znan pisarniški paket je **Microsoft Office**, ki je precej zmogljiv (večina uporabnikov uporablja le par odstotkov vseh možnosti), a tudi precej drag. Brezplačno je na voljo **OpenOffice.org**, ki je zelo podoben Microsoftovemu paketu. Preveden je tudi v slovenski jezik in ga uporablja precej izobraževalnih ustanov in vsa sodišča v Sloveniji (kar priča, da je zelo primeren za pisarniška opravila). Poleg dobimo črkovalnike za večino svetovnih jezikov, kar je pri plačljivih paketih treba dodatno plačati. Če programa za delo s preglednicami in prosojnicami ne potrebujemo, lahko poskusimo **Abi Word** urejevalnik besedil. Je preprost in vsebuje najpogosteje uporabljane funkcije prej omenjenih paketov. Na Mac OS X obstaja brezplačen **NeoOffice**, ki temelji na **OpenOffice.org**.

Poleg pisarniškega paketa bomo potrebovali še program za poslušanje glasbe in gledanje filmov. Z Windows OS dobimo že **Windows Media Player** (ta je na voljo zastonj tudi za Mac OS X). A je treba poleg namestiti še vse kodeke (za predvajanje različnih oblik zapisa glasbe in filmov). Eden najboljših paketov s kodeki je brezplačen **ffdshow**. Za predvajanje filmov in glasbe je zelo

Študenti FAMNIT-a imate operacijske sisteme Windows in razvijalska orodja zanje na voljo zastonj prek fakultete. Za podrobnejše informacije se obrnite na Jerneja.

dober tudi brezplačen **VLC**, ki ima vključene tudi vse kodeke (teh nam zato ni treba dodatno naložiti). Za poslušanje glasbe lahko uporabimo **Applov iTunes**, **MusicCube**, **WinAMP** ... Če želimo glasbo s CD-plošč spraviti na računalnik, pa namestimo še **Cdex**.

Tudi brez programa za delo s slikami ne bo šlo. Na Windows OS lahko v Windows Explorerju (Raziskovalcu) pregledujemo slike, jih rotiramo,

Veliko zbirko uporabne, brezplačne in odprtokodne programske opreme za operacijski sistem Windows lahko dobite na spletnih straneh projekta **ŠOUPEK**: <http://soupek.soup.si>. Kratica ŠOUPEK pomni Šopek Uporabne in Kakovostne Programske Opreme (Črke v kratici so malo pomešane). V okviru projekta bodo na voljo tudi računalniške delavnice, o katerih boste lahko več izvedeli na spletni strani in v Kažinovem napovedniku.

zrcalimo ... Na Mac OS X lahko to delamo v programu **Preview**. Za kaj več pa je treba poseči po drugih programih. Preprost pregledovalnik, ki hkrati omogoča tudi naprednejše delo (slike lahko obračamo, režemo, spreminjamo velikost, obliko ...), je **IrfanView**. Zelo podoben, a vsečnejšega videza, je **XnView**. Omeniti velja še dva programa, ki sta v prvi vrsti namenjena obdelovanju slik in ne njihovemu prikazovanju: **GIMP** in **Paint.Net**. Prvi se lahko postavi ob bok profesionalnim programom, medtem ko je drugi preprostejši in se ga lahko hitreje naučimo.

Za brskanje po spletu potrebujemo brskalnik. Vsi brskalniki so zastoj, a je med njimi precej razlik. V Sloveniji sta v uporabi predvsem **Internet Explorer** in **Mozilla Firefox**. Slednji si je pridobil velik delež uporabnikov tudi na račun mita o njegovi varnosti. Zanj obstaja veliko razširitev, ki omogočajo skoraj vse, kar si lahko zamislite, da bi brskalnik lahko počel. Na voljo so še drugi zelo zmogljivi brskalniki, kot sta na primer **Opera** in **Applov Safari**. Če beremo spletno pošto s spletnim odjemalcem (npr. Gmail, Hotmail, Email.si ...), je brskalnik dovolj. Če pa si želimo pošto brati s posebnim odjemalcem, je **Mozilla Thunderbird** precej boljša izbira kot **Outlook Express**.

Seveda bo treba tudi kaj poklepetati s prijatelji in znanci. Za različna omrežja in protokole imamo različne odjemalce. Za MSN omrežje imamo na voljo **Windows Live Messenger**. V drugem omrežju deluje **Yahoo! Messenger**. Spet v tretjem **Gtalk** (Google), pa **ICQ**, a **AIM** (AOL Instant Messenger). Če imamo prijatelje v več omrežjih in ne želimo imeti za vsako omrežje svojega programa, lahko uporabimo **Pidgin** ali **Miranda IM**, ki omogočata združevanje računov več omrežij hkrati. Omeniti moramo še **Skype**, ki je v prvi vrsti namenjen spletni telefoniji in telefoniji iz računalnika v telefonska omrežja. Hkrati pa omogoča tudi klepetanje s tipkovnico.

Za varno delo bomo potrebovali še zaščito pred virusi (na Linux in Unix operacijskih sistemih so virusi zelo redki). Brezplačno so za operacijske sisteme Windows na voljo **AVG**, **avast!** in odprtokoden **ClamWin**.



Tako! Zdaj imamo nameščeno vso programsko opremo, ki jo bomo potrebovali za uspešen študij in zabavo. In vso to programsko opremo smo legalno namestili na računalnik ne da bi porabili en samcat stotin (razen, kjer je posebej napisano, da je oprema plačljiva, draga ...). Seveda smo predpostavili, da imamo povezavo z medmrežjem zagotovljeno in da električno energijo plačuje nekdo drug. V nasprotnem primeru bomo imeli pri nameščanju vsaj ta dva stroška. ❄️